

मुंबई : मुद्रत पूर्ण झालेल्या मुद्रतेचीचे तब्बल १३ लाख ८७ हजार रुपये मिळावेत म्हणून बँककडे गेलेल्या केरळमधील एका विधवा महिलेला केवळ ५० हजार रुपये देण्याची तयारी दाखवण्यात आल्याचा धक्कादायक प्रकार समोर आला आहे. तिखतंतुपुरमधील या महिलेवर सोन्याचे कर्क असल्याने तिला पैशांची तातडीची गरज होती. त्यातच आईच्या उपचारांचा खर्चही करायचा होता. अशा परिस्थितीत मुद्रतेवर हीच तिच्यासाठी मोठा आर्थिक आधार होती.

सारांश वृत्त

कर्करोगाच्या संकटात संसर्गाचा मोठा वाटा! भारतात दरवर्षी सुमारे १.९ लाख नवे रुग्ण संसर्गजन्य कारणांमुळे; प्रतिबंधाकडे दुर्लक्ष किती महागात ?

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र नवी दिल्ली । प्रतिनिधी कर्करोग म्हटले की तंबाखू, मद्यपान, चुकीची जीवनशैली किंवा अनुवंशिकता हीच कारणे सर्वाधिक चर्चेत येतात. मात्र, नव्या जागतिक अभ्यासाने या चित्राची दुसरी गंभीर बाजू समोर आणली आहे. जीवाणू आणि विषाणूंच्या संसर्गांमुळे भारतात दरवर्षी सुमारे १.९ लाख कर्करोगाचे नवे रुग्ण आढळत असल्याचे 'द लॅन्सेट ऑफ इंग्लंड'च्या अहवालात नमूद करण्यात आले आहे. देशात २०२४ मध्ये सुमारे १५ लाख ६९ हजार ७९३ नवीन कर्करोग रुग्ण असल्याचा सरकारी अंदाज आहे. महाराष्ट्रात ही संख्या १ लाख ३० हजार ४६९ इतकी आहे. उत्तर प्रदेशानंतर महाराष्ट्राचा क्रमांक दुसरा आहे. संसर्गजन्य होणाऱ्या कर्करोगात मानवी विषाणूचा मोठा वाटा आहे. या संसर्गांमुळे एक लाखांहून अधिक कर्करोग रुग्ण झाल्याचे सांगितले जाते. गर्भाशयाच्या मुखाच्या कर्करोगाशीही त्याचा थेट संबंध आहे. हे लिंक बॅक्टेरिया पायलोरिमुळे सुमारे ४७ हजार, तर हिपॅटायटिस बी आणि सीमुळे अनुक्रमे सुमारे १० हजार आणि ९,३०० रुग्ण प्रभावित झाल्याचे अहवालात म्हटले आहे. विशेष म्हणजे यातील काही धोके लसीकरण, वेळेवर तपासणी आणि उपचारांखेरीज कमी करता येऊ शकतात. त्यामुळे कर्करोग वाढण्याची वाट पाहण्यापेक्षा प्रतिबंधात्मक आरोग्यव्यवस्था लावणे प्राधान्य देण्याची गरज अधोरेखित झाली आहे.

लाखो मतदारांना वंचित केले तर प्रक्रिया मनमानी'; ज्ञानेश कुमार प्रकरणात भुयान यांच्या भूमिकेचे महत्त्व वाढले

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र नवी दिल्ली । प्रतिनिधी लाखो नागरिकांना मतदानाच्या अधिकारापासून वंचित करणारी कोणतीही प्रक्रिया घटनात्मक कसोटीवर टिकू शकत नाही, अशी सर्वोच्च न्यायालयाचे न्यायमूर्ती उज्ज्वल भुयान यांनी व्यक्त केलेली भूमिका आता मुख्य निवडणूक आयुक्त महानेश कुमार यांच्या नेतृत्वाखालील निवडणूक आयोगाच्या कामकाजाविरुद्ध दाखल याचिकांच्या पार्श्वभूमीवर विशेष महत्त्वाची ठरत आहे. छअडअठ येथील राष्ट्रीय न्यायालयीन युक्तिवाद स्पर्धे

च्या समारोपप्रसंगी बोलताना न्यायमूर्ती भुयान यांनी स्पष्ट शब्दांत सांगितले की, मोठ्या संख्येने नागरिकांना मताधिकारापासून वंचित करणारी प्रक्रिया 'मनमानी' ठरू शकते. मतदानाचा अधिकार हा केवळ वैधानिक अधिकार नसून संविधानाच्या अनुच्छेद ३२६ मधून उद्भवणारा घटनात्मक अधिकार आहे आणि तो संविधानाच्या मूलभूत रचनेशी जोडलेला आहे, असे त्यांनी नमूद केले. त्याहून महत्त्वाचे म्हणजे, मतदार यादीत नोंद असलेल्या व्यक्तीचे नाव वगळताना केवळ

प्रशासकीय सोय पुरेशी नसून, मूत मतदाराचा अपवाद वगळता संबंधित व्यक्तीला नोटीस आणि आपली बाजू मांडण्याची संधी मिळणे आवश्यक असल्याचेही भुयान यांनी अधोरेखित केले. याच पार्श्वभूमीवर ज्ञानेश कुमार यांच्या नेतृत्वाखालील निवडणूक आयोगाच्या

डखत प्रक्रियेविरुद्ध सर्वोच्च न्यायालयात दाखल याचिकांकडे पाहिले जात आहे. या याचिकांमध्ये मतदार याद्यांच्या पुनरावलोकनामुळे पात्र नागरिकांची नावे वगळली जाण्याचा धोका, आयोगाची निर्णयप्रक्रिया आणि तिची घटनात्मक वैधता यांसारखे प्रश्न उपस्थित झाले आहेत. आयोगाने मात्र आपल्या निर्णयांचे समर्थन केले असून प्रक्रिया आवश्यक असल्याचे म्हटले आहे. म्हणूनच भुयान यांचे वक्तव्य ज्ञानेश कुमार यांच्याविरुद्धच्या प्रकरणाचा थेट निकाल ठरवत नाही, हे स्पष्ट असले तरी

न्यायालयासमोर उपस्थित असलेल्या घटनात्मक प्रश्नाला ते निश्चित अधोरेखित करते. विशेषतः एखाद्या प्रशासकीय प्रक्रियेमुळे पात्र नागरिक मोठ्या संख्येने मतदार यादीबाहेर जात असतील, तर ती प्रक्रिया समानता, प्रौढ मताधिकार आणि मुक्त-निष्पक्ष निवडणुकीच्या घटनात्मक तत्त्वांच्या कसोटीवर तपासली जाऊ शकते. लोकशाहीत मतदार यादी ही केवळ प्रशासकीय नोंद नसते; ती नागरिकांच्या लोकशाही अस्तित्वाची नोंद असते. त्यामुळे 'चुकीची नावे काढणे' आणि 'पात्र नागरिकांची

नावे वगळली जाणे' यातील सीमारेषा न्यायालयाने अत्यंत काटेकोरपणे तपासणे, हा या प्रकरणाचा केंद्रबिंदू ठरू शकतो. भुयान यांच्या शब्दांत सांगायचे तर, संविधान नागरिकांचे मतदानाच्या अधिकारासह आणि त्याविना असे दोन वर्ग निर्माण करण्याची परवानगी देत नाही. आता प्रश्न एवढाच झळमळू लागला आहे की, मतदार यादी प्रत्यक्षात किती पात्र नागरिक प्रभावित झाले आणि त्यांना न्याय्य प्रक्रियेची संधी मिळाली का? याचे घटनात्मक उत्तर सर्वोच्च न्यायालयाच्या निर्णयातून मिळणे अपेक्षित आहे.

एसआयआरच्या वादात ज्ञानेश कुमार यांच्या अडचणी वाढल्या! २० वर्षे जुन्या आर्थिक गैरव्यवहाराच्या तक्रारीची दक्षता विभागाकडून पुन्हा चौकशी

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र कोच्ची । प्रतिनिधी विशेष सखोल पुनरावलोकन प्रक्रियेवरून आधीच वादाच्या केंद्रस्थानी असलेले मुख्य निवडणूक आयुक्त ज्ञानेश कुमार आता आणखी एका जुन्या प्रकरणांमुळे चर्चेत आले आहेत. केरळमध्ये २० वर्षांपूर्वी त्यांच्या कार्यकाळाशी संबंधित आर्थिक गैरव्यवहाराच्या तक्रारीची पुन्हा चौकशी करण्याचे आदेश देण्यात आल्याची माहिती समोर आली आहे. केरळचे गृहमंत्री रमेश चेन्नियलाल यांनी दक्षता विभागाला या प्रकरणाची चौकशी करण्याचे निर्देश दिल्याचे सांगण्यात येते. २००६ मध्ये ज्ञानेश कुमार केरळच्या सार्वजनिक बांधकाम विभागाचे सचिव असताना रस्ते बांधकामाच्या कंत्राटांमध्ये

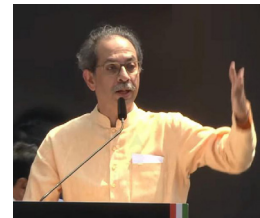
आर्थिक अनियमितता आणि निधीच्या गैरवपराचे आरोप करण्यात आले होते. मलयाळमीडू वेणुगोपाल यांनी यासंदर्भात तक्रार दाखल केली होती. त्यांच्या आरोपानुसार, केरळ राज्य परिवहन प्रकल्पानंतर्गत कंत्राटे देताना नियमबाह्य आर्थिक व्यवहार झाल्याचा

संशय आहे. या प्रकरणाची प्राथमिक चौकशी यापूर्वी झाली होती. मात्र ती कोणत्याही ठोस निष्कर्षाविना बंद करण्यात आली आणि चौकशीवर दबाव होता, असा तक्रारदाराचा दावा आहे. मात्र आरोप म्हणजे दोष सिद्ध होणे नव्हे. त्यामुळे नव्याने सुरू होणाऱ्या चौकशीत आरोपांना वस्तुनिष्ठ पुरावे आहेत का, पूर्वीची चौकशी का थांबली आणि आता तीच फाइल पुन्हा का उघडण्यात आली, हे स्पष्ट होणे महत्त्वाचे ठरणार आहे. विशेष सखोल पुनरावलोकनावरून निवडणूक आयोगाच्या निष्पक्षतेवर प्रश्न उपस्थित होत असतानाच ही चौकशी सुरू झाल्याने प्रकरणाचे राजकीय पडसादही उमटण्याची शक्यता आहे.

‘आज पाऊल उचलले, उद्या हात उचलावा लागेल’!

मतदार यादीच्या पुनरावलोकनावरून उद्भव ठाकरेचा सरकारवर घणाघात

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र मुंबई । प्रतिनिधी मतदार यादीच्या विशेष सखोल पुनरावलोकनावरून विरोधकांचा सरकारविरोधातील संघर्ष अधिक तीव्र झाला आहे. मुख्य निवडणूक आयुक्त ज्ञानेश कुमार यांच्या विरोधात मुंबईत काढण्यात आलेल्या मोर्चात शिवसेना उद्भव बाळासाहेब ठाकरे पक्षाचे प्रमुख उद्भव ठाकरे यांनी सरकारवर जोरदार हल्ला चढवला. बांगलादेशी शोधण्याच्या नावाखाली महाराष्ट्रातील नागरिकांचा मतदानाचा अधिकार काढून घेणार असाल, तर आज आम्ही पाऊल उचलले आहे; उद्या हात उचलावा

लागेल, असा इशारा त्यांनी दिला. विशेष सखोल पुनरावलोकनाच्या प्रक्रियेत महाराष्ट्रातील सुमारे दोन कोटी मतदार वगळल्याचा दावा करत त्यांनी त्यापैकी किती जण बांगलादेशी आढळले, असा सवाल केला. बेकायदेशीर घुसखोर असतील तर त्यांना देशाबाहेर पाठवण्यास सहकार्य करू, मात्र भारतीय नागरिकांचे मतदानाचे अधिकार हिरावून घेणे

मान्य करणार नाही, असे त्यांनी म्हटले. न्यायसंस्था आणि प्रशासनावर नियंत्रण मिळवले तरी रस्ते जनतेच्या मालकीचे आहेत, असा इशाराही ठाकरे यांनी दिला. दरम्यान, त्यांनी सत्ताध्यांवर मतचोरीचे आरोप करत निवडणूक यंत्रणेच्या भूमिकेवरही प्रश्न उपस्थित केले. मात्र गंभीर आरोपांपेक्षा त्यामागील पुरावे आणि अधिकृत आकडेवारी महत्त्वाची ठरणार आहे. मतदार यादी शुद्धीकरणाच्या नावाखाली पात्र मतदार वगळले जात नसतील, याची खात्री देणे निवडणूक यंत्रणेपुढील खरी कसोटी आहे.

दसरा-दिवाळीच्या तोंडावर लाडक्या बहिणींना हप्त्याची प्रतीक्षा!

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र मुंबई । प्रतिनिधी 'मुख्यमंत्री माझी लाडकी बहीण' योजनेतील सप्टेंबर महिन्याचा हसा अद्याप प्रतीक्षेत असल्याने राज्यातील लाखो लाभार्थी महिलांचे लक्ष आता सरकारकडे लागले आहे. ऑगस्टचा १,५०० रुपयांचा हसा लाभार्थी महिलांच्या खात्यात जमा झाल्यानंतर सप्टेंबरच्या हप्त्याची प्रतीक्षा सुरू आहे. दसरा आणि दिवाळीच्या पार्श्वभूमीवर हा निधी २५

लाभार्थी महिलांच्या खात्यात जमा करण्याचे नियोजन असल्याची माहिती समोर आली आहे. सुमारे १ कोटी ६६ लाख पात्र महिलांना प्रत्येकी १,५०० रुपये मिळणार असल्याचे सांगितले जात आहे. यापूर्वी रक्षाबंधन आणि गणेशोत्सवाच्या काळात हसे देण्यात आल्याने सणांच्या पार्श्वभूमीवर सरकारकडून पुन्हा निधी वेळेत वितरित होईल, अशी अपेक्षा लाभार्थी महिलांना आहे.

मात्र, या योजनेच्या वितरणातील विलंबामुळे सरकारच्या आर्थिक नियोजनावरही प्रश्न उपस्थित होत आहेत. निवडणुकीच्या काळात लोकप्रिय ठरलेल्या योजनेचा निधी नियमित आणि वेळेत देणे ही सरकारची जबाबदारी आहे. महिलांच्या खात्यात थेट रक्कम जमा करण्याचे आश्वासन असले तरी प्रत्यक्षात निधी कधी जमा होतो, यावरच लाभार्थी महिलांच्या अपेक्षांचे खरे उत्तर मिळणार आहे.

फ्लायदुबई घटनेनंतर पुन्हा विमान हल्ल्याची धमकी!

कॉकपिटवरील हल्ल्याने सुरक्षा व्यवस्थेची पोलखोल; विमान वाहतुकीपुढे नवे आव्हान

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र तेल अवीव । प्रतिनिधी दुबईहून तेल अवीवकडे जाणाऱ्या फ्लायदुबई विमानातील कॉकपिटवर झालेल्या हल्ल्यानंतर विमान सुरक्षा प्रश्न पुन्हा ऐरणीवर आला आहे. इस्लामविरोधी शक्तींना घेऊन जाणाऱ्या विमानांना लक्ष्य केले जाऊ शकते, अशी धमकी अल-कायदाशी संबंधित प्रकाशनातून देण्यात आल्याचे समोर आले आहे. ३० सप्टेंबरला फ्लायदुबईच्या एफझेड १०७३ विमानात सहवैमानिक हमम

अल-हमामी याने कॅप्टन स्मित मछार यांच्यावर आणीबाणीच्या प्रसंगी वापरल्या जाणाऱ्या कुन्हाडीने हल्ला करून विमानाचा ताबा घेण्याचा प्रयत्न केल्याचा आरोप आहे. या घटनेनंतर तपास यंत्रणांनी सहवैमानिकाच्या समाजमाध्यम खात्याचीही छाननी सुरू केली आहे. त्यातून संभाव्य कट, वैचारिक संबंध किंवा आधीच्या हालचालींबाबत काही धागेदोरे मिळतात का, याचा तपास केला जात आहे. दरम्यान, विमानांना

लक्ष्य करण्याची नव्याने मिळालेली धमकी विमानतळ आणि विमान कंपन्यांसाठी गंभीर इशारा मानला जात आहे. विशेष म्हणजे विमानातील सुरक्षेची सर्वात महत्त्वाची जागा मानल्या जाणाऱ्या

कॉकपिटमध्येच हल्ला झाल्याने प्रश्न अधिक गंभीर बनतो. सुरक्षा तपासण्या असूनही हल्लेखोरांनी कॉकपिटपर्यंत पोहोचण्याची आणि वैमानिकावर हल्ला करण्याची संधी कशी मिळवली, याचे उत्तर तपासातून स्पष्ट होणे आवश्यक आहे. हवाई सुरक्षेतील एका छोट्याशा त्रुटीची किंमत शेकडो जीवांना मोजावी लागू शकते. त्यामुळे या घटनेचा तपास केवळ व्यक्तीपुरता न राहता संपूर्ण सुरक्षा व्यवस्थेची तपासणी करणारा असणे गरजेचे आहे.

न्यायाधीशांच्या नातेवाइकांच्या सरकारी वकिलीवर ‘न्यायिक औचित्य’ची कसोटी; आता नियमांची गरज?

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र नवी दिल्ली। प्रतिनिधी न्यायाधीशांच्या मुलांनी किंवा नित्यच्या कुटुंबीयांनी केंद्र अथवा राज्य सरकार, निवडणूक आयोग किंवा अन्य सरकारी संस्थांचे वकील म्हणून काम करावे की नाही, हा प्रश्न आता केवळ वैयक्तिक व्यावसायिक स्वातंत्र्याचा राहिलेला नाही. न्यायालयीन निष्पक्षता, हितसंबंधांचा संभाव्य संघर्ष आणि न्यायव्यवस्थेवरील जनतेचा विश्वास या तीनही कसोट्यांवर त्याचा विचार करण्याची वेळ आली आहे. विद्यमान न्यायाधीशांच्या मुलांनी सरकारी किंवा राज्य

संस्थांचे वकील होणे शक्यतो टाळावे, असे मत सर्वोच्च न्यायालयाचे न्यायमूर्ती अभय ओका यांनी व्यक्त केले आहे. न्यायालयीन औचित्याच्या दृष्टीने अशा संबंधांकडे अधिक सावधपणे पाहण्याची गरज असल्याचे त्यांनी अधोरेखित केले. विशेषतः मुख्य निवडणूक आयुक्त आणि निवडणूक आयोगांच्या नियुक्तीशी संबंधित कायद्याच्या वैधतेच्या प्रकरणाच्या पार्श्वभूमीवर हा मुद्दा महत्त्वाचा ठरतो. संबंधित न्यायाधीशांच्या मुलांचा निवडणूक आयोगाच्या वकिलांच्या पॅनेलमध्ये समावेश असल्यास, त्या संबंधाची

माहिती सुनावणीपूर्वी उघड करणे अधिक पारदर्शक ठरेल असे, असा न्यायमूर्ती ओका यांचा मुद्दा आहे. याचा अर्थ असा नाही की न्यायाधीशांच्या मुलांना सरकारी पक्षकारासाठी वकिली करण्यास कायदेशीर बंदी आहे. तसेच केवळ नातेसंबंध आहे म्हणून संबंधित न्यायाधीशाने प्रत्येक प्रकरणातून स्वतःला दूर करावे, असा सार्वजनिक नियमही सध्या अस्तित्वात नाही. मात्र, न्याय झाला पाहिजे एवढेच नव्हे, तर तो होताना दिसलाही पाहिजे, हा न्यायव्यवस्थेच्या विश्वासासाठी मूलभूत सिद्धांत आहे. यापूर्वीही अशा प्रकारचे प्रश्न

उपस्थित झाले आहेत. दिल्ली उच्च न्यायालयाच्या न्यायमूर्ती स्वर्णकांता शर्मा यांच्या मुलाची केंद्र सरकारच्या वकिलांच्या पॅनेलवर नियुक्ती झाल्यानंतर त्यांच्या समोरील एका प्रकरणाच्या सुनावणीवर प्रश्न उपस्थित करण्यात आला होता. मात्र, संबंधित न्यायमूर्तींनी केवळ त्यांच्या मुलांच्या व्यावसायिक भूमिकेमुळे स्वतःला सुनावणीपासून दूर करणे योग्य नसल्याचे स्पष्ट केले होते. यातून एक मूलभूत प्रश्न पुढे येतो-न्यायाधीशांच्या कुटुंबीयांचे व्यावसायिक स्वातंत्र्य आणि न्यायालयीन निष्पक्षतेची

सार्वजनिक धारणा यांच्यात संतुलन कसे साधायचे? यासाठी प्रत्येक सरकारी नियुक्तीवर बंदी घालणे कदाचित व्यवहार्य किंवा आवश्यक उपाय ठरणार नाही. कारण सरकारी वकिली हा कायदेशीर व्यवसायाचा वैध भाग आहे आणि न्यायाधीशांच्या मुलांना त्यांच्या व्यावसायिक निवडीपासून वंचित करणेही योग्य ठरणार नाही. परंतु ज्या सरकारी संस्था किंवा पक्षकाराशी संबंधित व्यक्ती न्यायालयासमोर वारंवार येत असेल, तेथे अधिक स्पष्ट प्रकटीकरणाची व्यवस्था असणे आवश्यक ठरू शकते. त्यामुळे सर्वोच्च न्यायालयाने

‘हितसंबंधांचा संघर्ष आणि प्रकटीकरण’ याबाबत स्पष्ट मार्गदर्शक तत्त्वे तयार करावीत का, हा गंभीर विचाराचा विषय आहे. कोणत्या नातेसंबंधाची माहिती जाहीर करावी, कोणत्या परिस्थितीत न्यायाधीशाने स्वतःला सुनावणीपासून दूर करावे आणि कोणत्या परिस्थितीत तसे करणे आवश्यक नाही, याबाबत पारदर्शक निकष असतील तर व्यक्तिनिष्ठ आरोपांना मोठ्या प्रमाणात आळा बसू शकतो. कायद्याच्या पातळीवरही प्रश्न उपस्थित होतो. मात्र, अशा संवेदनशील विषयासाठी सर्व न्यायाधीश आणि त्यांच्या कुटुंबीयांवर एकसारखी

कठोर बंदी घालण्याऐवजी हितसंबंधांचा संघर्ष, प्रकटीकरण आणि अंशलीरश्त्र यांची स्पष्ट, न्याय्य आणि घटनात्मक चौकट अधिक उपयुक्त ठरू शकते. शेवटी प्रश्न न्यायाधीशांच्या मुलांनी कोणता व्यवसाय करावा, हा नाही. प्रश्न आहे तो न्यायालयीन निर्णय प्रक्रियेबद्दल सामान्य नागरिकांच्या मनात किंचितही संशय निर्माण होऊ नये, याचा. न्यायाधीश आणि सरकारी संस्थेतील वकील यांच्यात थेट व्यावसायिक संबंध नसले तरी त्यांच्या कुटुंबीयांच्या व्यावसायिक संबंधांमुळे निर्माण होणारी धारणा दुर्लक्षित करता येणार नाही.

संपादकीय

मुलींच्या विवाहाचे वय वाढवणे आता गरजेचे

१६ डिसेंबर २०२१ रोजी पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांच्याअध्यक्षतेखालील केंद्रीय मंत्रिमंडळाने एक दूरगामी निर्णयघेतला होता. देशातील महिलांचे आरोग्य आणिशिक्षणाची स्थिती बदलण्याची क्षमता या निर्णयात होती.पुरुषांप्रमाणेच महिलांच्या विवाहाचे किमान कायदेशीरवय १८ वरून २१ वर्षे करण्याच्या निर्णयाला मंत्रिमंडळानेमंजुरी दिली होती. तत्पूर्वी एका वर्षाहून अधिक काळज्या जेटली यांच्या अध्यक्षतेखालील समितीने यामुद्दधाची छाननी केली होती. पुरुष व महिलांच्याविवाहाचे वय एकच असणे योग्य राहील, या निष्कर्षावरती समिती आली होती. परंतु त्यानंतर काय झाले कुणासठाऊक, हा अहवाल बासनात गुंडाळला गेला वसरकारचा एखादा जुना कागद धूळ खात पडावा, तसा तोअलमारीत पडून राहिला. मंत्रिमंडळाने हा निर्णय घेतला होता, तेव्हा त्याला एकदूरदर्शी पाऊल मानले गेले होते. यामुळे बालविवाहांनाआळा घालण्यास मदत झाली असती. बालविवाहबेकायदा असूनही देशातील काही भागांत ते आजही सुरूआहेत. यामुळे मुलींना लग्नाची चिंता न करता शालेयशिक्षण पूर्ण करण्यास प्रोत्साहन मिळाले असते आणिअनेक मुलींना पुढील शिक्षण घेणेही शक्य झाले असते.या निर्णयामुळे भारतातील छोटी शहरे आणि ग्रामीणभागात राहणाऱ्या पालकांना मोठा आधार मिळालाअसता. समाजाच्या दबावाला बळी न पडता आपल्यामुलींचे घाईघाईने लग्न लावून देण्याला विरोध करण्याचेबळ त्यांना मिळाले असते. कायद्याची भीती अनेकदा एकसामाजिक ढाल म्हणून कामी येते. लग्नाचे किमान वय २१ वर्षे झाल्यास मुलींना घरातबसवून ठेवण्याऐवजी अनेक पालक त्यांना पुढील शिक्षणासाठी कॉलेजमध्ये पाठवण्यास किंवा एखादेकौशल्य शिकण्यासाठी इतर संस्थांमध्ये प्रवेश मिळवून देण्यास आनंदाने तयार झाले असते. विशेष म्हणजे २०१८मध्ये हैदराबाद येथील नंदी फाउंडेशनच्या एका अभ्यासात मोठ्या संख्येने मुलींशी संवाद साधण्यात आला होता. भारतातील ३० राज्ये व ६०० जिल्ह्यांतील ७५ हजारमुलींनी यात भाग घेतला होता. लग्नाचे वय २१ वर्षेकरण्याच्या बाजूने बहुतांश मुली होत्या, असे याअभ्यासात आढळले. लग्नाआधी नोकरी करण्याचीआपली इच्छा असल्याचे अनेक मुलींनी आढा्यानाने वभावुक होऊन सांगितले. जेणेकरून त्या आर्थिकदृष्ट्या स्वावलंबी व सामाजिकदृष्ट्या अधिक आत्मविश्वासू होतील. शिवणकाम- पाककलेसारख्या पारंपरिक कौशल्यांपुरते मर्यादित न राहता तंत्रज्ञानाशी जोडलेली आधुनिक कौशल्ये शिकण्याची आपली इच्छाअसल्याचेही त्यांनी सांगितले होते. वास्तविक तरुणस्त्रिया प्रत्येक क्षेत्रात पुढे जाऊ इच्छितात . त्या पुढे जातही आहेत. आज महिला हा देशातील सर्वात महत्त्वाकांक्षीवर्ग आहे. त्यांचा पाठिंबा मिळवण्यासाठी प्रत्येक राजकीयपक्ष कल्याणकारी योजनांच्या माध्यमातून त्यांना आपल्याबाजूने वळवण्याचा प्रयत्न करत आहे. संसद वविधानसभेत महिलांना एकवृत्तीयांश प्रतिनिधित्व देणारे‘महिला आरक्षण विधेयक’ लागू करण्यासाठी सरकारहीउत्सुक आहे. पश्चिम बंगालमध्ये भाजपच्या विजयानंतर,परिसीमन विधेयकासोबत हे विधेयक मंजूर करूनघेण्यासाठी सरकार संसदेत दोन-तृतीयांश बहुमतमिळवण्याचा प्रयत्न करत होते. याच पार्श्वभूमीवर गृहमंत्रीअमित शहा यांनी समान नागरी कायद्याचा (युसीसी) मुद्दापुन्हा समोर आणला आहे. विवाह, घटस्फोट,वारसाहक्क आणि दत्तकविधानाच्या प्रकरणांमध्येमहिलांना समान हक्क देणे व देशातील विविधसमुदायांना लागू वेगवेगळ्या धार्मिक वैयक्तिककायद्याऐवजी एकच समान कायदा आणणे, हा याचाजाहीर उद्देश आहे. युसीसी लागू करणे हा भाजपच्या मूळविषयसूचीचा भाग राहिला आहे. १८ वर्षांपेक्षा कमीवयाच्या मुलीचा विवाह भारतात बालविवाहाच्या भेणीतयेतो आणि हा नियम सर्व समुदायांना लागू होतो. लग्नाचेकिमान वय १८ वरून २१ केल्याचा फायदाही प्रत्येकसमुदायाच्या मुलींना मिळेल, मात्र त्याचे स्वरूप समाननागरी कायद्यासारखे वाढू शकते. २०२७ च्या सुरुवातीलाहोणाऱ्या महत्त्वाच्या निवडणुकांमध्ये – उत्तर प्रदेशात –युसीसीच्या मुद्द्यावरून धुवीकरण करता येईल, अशीआशा भाजपच्या नेतृत्वाला असू शकते. पक्षासाठीनिवडणुका जिंकण्याचा हा आजमावलेला मार्ग राहिलाआहे. परंतु कोणत्याही स्वरूपात युसीसी लागू करणे सोपेनाही. भाजपचे अनेक रालोआ सहकारी आपापल्याराज्यांत निवडणुका जिंकण्यासाठी मुस्लिम मतांवरअवलंबून आहेत आणि त्यांनी अमित शाह यांच्या या‘ट्रायल बलून’वर सावध प्रतिक्रिया दिली आहे. जनतादल (यू) मधील अनेक नेत्यांनी या विचाराला विरोधकेला आहे. चिराग पासवान यांनी आपला निर्णय प्रलंबितठेवला असून, त्यांची संघटना विधेयकातील तरतुदींचाअभ्यास केल्यानंतरच निर्णय घेईल, असे त्यांनी सांगितलेआहे. टीडीपीनेही स्पष्ट भूमिका घेतलेली नाही, तरीहीआपण या मुद्द्यावर चर्चे साठी तयार असल्याचे त्यांनीम्हटले आहे. सुनेत्रा पवार यांच्या नेतृत्वाखालील राष्ट्रवादीकाँग्रेसची (अजित पवार) व अनुप्रिया पटेल यांचीभूमिकाही अशीच राहिली आहे. मात्र शिंदे यांच्याशिवसेनेने याचे समर्थन केले आहे. आता २०२९ पर्यंत भारतातील २१ राज्यांत युसीसीबाबतचीचर्चा केंद्रस्थानी आहे (या राज्यांत भाजप किंवा त्यांच्यारालोआ सहकाऱ्यांची सरकारे आहेत आणि उत्तराखंडनेआधीच युसीसी लागू केला आहे) जेटली समितीचाअहवाल अलमारीतून बाहेर काढून त्यावर नव्याने विचारकेला जावा. युसीसीच्या उलट महिलांच्या लग्नाचे वय २१वर्षे करण्याच्या निर्णयाला विरोध होण्याची शक्यता कमीआहे. हे सहज साध्य करता येईल. यामुळे कोट्यवधीमहिलांच्या आयुष्या बद्दलू शकते. त्यांना शिक्षण,समानता, न्यायाच्या अधिक संधी मिळू शकतात. युसीसीलागू होवो अथवा न वो, हा निर्णय लागू करणे हेभारतातील महिलांसाठी एक मजबूत आणि सकारात्मकपाऊल ठरेल.

शब्द, सूर अन् आठवणींचा सुरेल मंगेशाकरी आविष्कार!

गीतांच्या निर्मितीमागील आठवणी, रंजक किस्से आणि सुरेल सादरीकरणाने प्रा. रामकृष्ण मोरे प्रेक्षागृह भारावले

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
पिंपरी-चिंचवड : प्रतिनिधी

शब्दामधील भाव जाणून त्यांना स्वरांची साथ देत जन्माला आलेली गाणी आणि त्या गीतांच्या निर्मितीमागील आठवणींचा सुरेल पट उलगडत पं. हृदयनाथ मंगेशकर प्रस्तुत ‘गाणी मंगेशकरांची’ ही मैफल रसिकांच्या मनाचा ठाव घेणारी ठरली. लता मंगेशकर आणि आशा भोसले यांच्या गायकीच्या आठवणी, शांता शेळके आणि सुरेश भट यांच्या शब्दांमागील कथा आणि लोकप्रिय गीतांचे भावपूर्ण सादरीकरण यामुळे प्रा. रामकृष्ण मोरे प्रेक्षागृह सुरांनी भारून गेले.

अभिजात मराठी भाषेचा जागर, संवर्धन, प्रचार आणि प्रसार करण्याच्या उद्देशाने पिंपरी चिंचवड, महानगरपालिकेच्या वतीने ३ ते ९ ऑक्टोबरदरम्यान ‘अभिजात मराठी भाषा

ससाह’ साजरा करण्यात येत आहे. आयुक्त डॉ. विजय सूर्यवंशी आणि अतिरिक्त आयुक्त विक्रांत बगडे यांच्या मार्गदर्शनाखाली, विशेष अधिकारी तथा मराठी भाषा समन्वय अधिकारी किरण गायकवाड यांच्या अधिपत्याखाली आयोजित या ससाहांतर्गत चिंचवड येथील प्रा. रामकृष्ण मोरे प्रेक्षागृहात या सांगीतिक कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले.

पं. हृदयनाथ मंगेशकर यांनी संगीतबद्ध केलेल्या ‘माझ्या सारंगा’, ‘गोमू माझ्या तू संगतीने’, ‘सुन्या सुन्या मैफिलीत माझ्या’, ‘चांदण्यात फिरताना’, ‘धरला तू माझा हात’, ‘मी डोलकर डोलकर’, ‘डोलकर दर्याचा राजा’, ‘घर पाण्यावरी’, ‘बंदराला करतो ये-जा’, ‘माझे रानी, माझे मोगा’, ‘तुजे डोळ्यांत शोधता ठाव’ आणि ‘मोगरा फुलला’ आदी

गीतांनी रसिकांना सुरांच्या भावविश्वात चिब भिजवले. गीतां मा ग च या आठवणींनी रंगली मैफल या मैफलीचे वैशिष्ट्य केवळ गीतांचे सादरीकरण नव्हते, तर प्रत्येक गीतामागील निर्मितीप्रक्रिया आणि आठवणींचा उलगडा हेही होते. एखाद्या गीताची कल्पना कशी सुचली, शब्दामधील भाव ओळखून त्याला चाल

कशी मिळाली, संगीतबद्ध करताना कोणते प्रसंग घडले, याबाबत पं. हृदयनाथ मंगेशकर यांनी रसिकांशी संवाद साधला. त्यामुळे परिचित गाणी ऐकतानाही त्यामागील भावविश्व नव्याने अनुभवण्याची संधी रसिकांना मिळाली. लता - आशा च या आठवणींसह शांता शेळके, सुरेश भट यांच्या शब्दांचा प्रवास

लता मंगेशकर आणि आशा भोसले यांच्यासोबतच्या सांगीतिक प्रवासातील आठवणी सांगताना पं. हृदयनाथ मंगेशकर भावुक झाले. दोन्ही बहिणीसोबत काम करतानाचे अनुभव, त्यांचे स्वभाववैशिष्ट्य आणि गाण्याच्या सादरीकरणाशी संबंधित अनेक किस्से त्यांनी सांगितले. तसेच कवयित्री शांता शेळके आणि गझलकार सुरेश भट यांच्या शब्दांमागील भावविश्व उलगडताना गीतनिर्मितीच्या प्रक्रियेतील विविध रंजक प्रसंग त्यांनी रसिकांसमोर मांडले. ‘अभिजात मराठी’ ही केवळ भाषेची संकल्पना नसून शब्द, आशय, काव्य आणि संगीताच्या समृद्ध परंपरेचा अनुभव आहे, याची प्रचिती या मैफलीतून आली. अभिजात शब्दवैभवाला संगीताची जोड देत सादर

झालेल्या गीतांनी रसिकांच्या मनातील भावनांचे अनेक पदर उलगडले. गायिका विभावरी आपटे-जोशी यांनी भावपूर्ण गायकीने गीतांना सुरेल साज चढवला. ‘माझ्या सारंगा’पासून ‘मोगरा फुलला’पर्यंत प्रत्येक गीताचे भावविश्व त्यांनी प्रभावीपणे उभे केले. प्रत्येक सादरीकरणानंतर रसिकांकडून मिळणाऱ्या उत्स्फूर्त दादेंमुळे मैफलीची रंगत वाढत गेली. तबला साथ डॉ. राजेंद्र दुरकर आणि विक्रम भट, रिदमवर अजय अत्रे, बासरीवर अमर ओक आणि सिंथेसायझरवर दर्शना जोग यांनी केली. केदार परांजपे यांनी संगीत संयोजन केले. या कार्यक्रमाला भारती मंगेशकर आणि राष्ट्रीय पुरस्कारप्राप्त गायिका सावनी रवींद्र यांची विशेष उपस्थिती होती.

अभिजात मराठी भाषा सप्ताहात ‘नियम आणि अटी’ने रंगवला संसारातील नात्यांचा खेळ

हसता हसता नात्यांचा आरसा दाखवणाऱ्या नाटकाला रामकृष्ण मोरे सभागृहात रसिकांची भरभरून दाद

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
पिंपरी-चिंचवड : प्रतिनिधी

संसाराच्या गाड्याला दोन चाक असली, तरी त्याचा प्रवास सुरळीत होण्यासाठी प्रेम, संवाद, समजूत आणि विनोदाचीही गरज असते. पती-पत्नीच्या नात्यातील रुसवे-फुगवे, अपेक्षा, गैरसमज आणि मनात साचलेल्या तक्रारींना मिश्कील विनोदाची झालर देत ‘नियम आणि अटी’ या नाटकाने अभिजात मराठी भाषा सप्ताहातील रंगमंच रंगवून टाकाल. चिंचवड येथील रामकृष्ण मोरे सभागृहात सादर झालेल्या या नाट्यप्रयोगाला रसिकांनी उत्स्फूर्त प्रतिसाद देत हास्याच्या लाटांसोबतच टाळ्यांच्या कडकडाटाने कलाकारांना दाद दिली.

यावेळी पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिकेच्या अतिरिक्त आयुक्त तृप्ती सांडभोर यांच्या हस्ते नाटकाचे लेखक व अभिनेते संकर्षण कऱ्हाडे यांचा सन्मान करण्यात आला. अभिजात मराठी भाषा

सप्ताहाचे कौतुक करताना कऱ्हाडे म्हणाले, मराठी भाषा, साहित्य, रंगभूमी आणि कलाविश्वाचा असा उत्सव नागरिकांपर्यंत पोहोचणे ही आनंदाची बाब आहे. नागरिकांनी या उपक्रमाला भरभरून प्रतिसाद द्यावा. पिंपरी-चिंचवडमध्ये नाटक सादर करण्याची संधी मिळाली, याचा मनापासून आनंद आहे. अशा सांस्कृतिक उपक्रमांमधून पुन्हा पुन्हा रसिकांसमोर येण्याची संधी मिळाली.

लेखक संकर्षण कऱ्हाडे, दिग्दर्शक चंद्रकांत कुलकर्णी आणि निमित प्रशांत दामले यांच्या या नाटकातून संसाराच्या रंगमंचावर उमटणाऱ्या नात्यांच्या विविध छटांचा वेध घेतला जातो. संकर्षण कऱ्हाडे आणि अमृता देशमुख यांनी साकारलेल्या व्यक्तिरेखांमधून नव्याने संसार थाटलेल्या दोन तरुणांच्या आयुष्यातील छोट्या-छोट्या कुबुरी, अपेक्षा, अबोल तक्रारी आणि

प्रेमाचे हळवे क्षण जिवंत होतात. रंगमंचावर घडणारे प्रसंग अनेकदा प्रेक्षकांना आपल्या घरातीलच वाटतात. त्यामुळे ‘हे तर आपल्या घरातही घडतं!’ अशी मिश्कील प्रतिक्रिया त्यांच्या चेहऱ्यावर उमटत राहते.

पती - पत्नी च या नात्यातील राग, तक्रारी, अपेक्षा आणि गैरसमज यांना केवळ हास्याचा मुलामा देऊन नाटक थांबत नाही. त्या हास्यामागे दडलेल्या भावनांनाही ते हळुवारपणे स्पर्श करते. संवादांची लगबग, नेमकी संवादफेक, देहबोली आणि प्रसंगानुरूप भावबदल यामुळे दोन्ही व्यक्तिरेखा रंगमंचावर साकारलेल्या नसून प्रत्यक्ष

जगत असल्याचा अनुभव येतो. या नात्यांची गुंतागुंत सोडवण्यासाठी कथेत येणारी त्रयस्थ व्यक्ती नाटकाला वेगळे वळण देते. पती-पत्नीच्या संसाराचा अभ्यास, त्यातून काढलेले निष्कर्ष आणि त्यानंतरचा ‘रोल-प्ले’ यामुळे दोघांनाही स्वतःच्या वागण्या-बोलण्याकडे नव्या दृष्टीने पाहण्याची संधी मिळते. नातं जपण्यासाठी आखलेले ‘नियम आणि अटी’च कधी नकळत नात्याभोवती अदृश्य कुंपण उभे करतात, ही जाणीव नाटक विनोदातून करून देते.

नाटक कुठेही उपदेशाचे ओझे लादत नाही. उलट

प्रसंगागणिक हास्याचे फुलारे उमलवत ते पुढे सरकते आणि त्याच हास्यातून आत्मपरीक्षणाचा विचार प्रेक्षकांच्या मनात अलंगद रुजवते.

संकर्षण कऱ्हाडे यांच्या सहजसुंदर, तडफदार आणि समयसमयक अभिनयाने रंगमंचावर हास्याचे रंग उधळले. अमृता देशमुख यांच्या सहज अभिनयशैलीने, भावस्पर्शी देहबोलीने आणि नेमक्या संवादफेकीने व्यक्तिरेखेला अधिक गहिरेपणा दिला. दोन्ही कलाकारांच्या अभिनयातून वैवाहिक जीवनातील लाडिक रुसवे, क्षणिक चिडचिड, मनातील धुसफूस, प्रेमाची ओल आणि नात्यांची हळवी गुंतागुंत रसिकांपर्यंत प्रभावीपणे पोहोचली.

वरवर पाहता ही हास्य-विनोदाची कथा असली, तरी प्रत्येक विनोदी प्रसंगामागे एखाद्या संसाराचे प्रतिबिंब दडलेले आहे. नाट्यामधील प्रत्येक गाठ सोडवण्यासाठी तिसऱ्या व्यक्तीची गरज असतेच असे नाही. दोन

माणसांनी एकमेकांचे म्हणणे मनापासून ऐकून घेतले, मनात साचलेले शब्द बोलून दाखवले आणि संवादाची दारे उघडी ठेवली, तर अनेक गुंते सहज सुटू शकतात, हा साधा पण महत्त्वाचा संदेश नाटक हसतखेळत देते. त्यामुळे ‘नियम आणि अटी’ हे केवळ एका दाम्पत्याची कथा न राहता आपल्या-तुमच्या घरात आणि नात्यांत कधी ना कधी उमटलेल्या क्षणांचे रंगमंचावरील प्रतिबिंब ठरते. अभिजात मराठी भाषा सप्ताहाच्या निमित्ताने सादर झालेल्या या नाटकाने रसिकांना मनमुराद हसवतानाच नात्याच्या आरशात स्वतःकडे पाहण्याची आणि संवादाचे महत्त्व नव्याने जाणून घेण्याची संधी दिली.

हास्य, भावना, आत्मपरीक्षण आणि नात्यांची उच्च यांचा सुंदर संगम घडवणाऱ्या या नाट्यप्रयोगाला मिळालेली तिसऱ्या व्यक्तीची गरज त्याची खरी पावती ठरली.

आरक्षणाच्या प्रश्नाने घेतला आणखी एक बळी?

जिंतूरमधील ३५ वर्षीय तरुणाच्या मृत्यूने बंजारा समाजाच्या मागणीचा प्रश्न पुन्हा ऐरणीवर

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
जिंतूर : प्रतिनिधी

बंजारा समाजाला अनुसूचित जमातीच्या प्रवर्गात आरक्षण देण्याच्या मागणीवरून सुरू असलेल्या संघर्षाला जिंतूर तालुक्यातील एका तरुणाच्या मृत्यूने गंभीर वळण मिळाले आहे. पोखर्णी तांडा येथील ३५ वर्षीय विठ्ठल देवराव चव्हाण यांचा मृत्यू झाला. त्यांनी आरक्षणाच्या मागणीचा उल्लेख करणारी चिठ्ठी मागे ठेवल्याचा दावा कुटुंबीयांकडून करण्यात आला आहे.

बंजारा समाजाला अनुसूचित जमातीचे आरक्षण मिळावे, या मागणीसाठी महाराष्ट्रात दीर्घकाळापासून आंदोलन सुरू आहे. इतर काही राज्यांमध्ये मिळणाऱ्या आरक्षणाच्या धर्तीवर महाराष्ट्रातही निर्णय घ्यावा, अशी समाजाची मागणी आहे. चव्हाण यांनी शनिवारी

विषारी पदार्थ प्राशन केल्याचे सांगण्यात आले. प्रकृती गंभीर झाल्यानंतर कुटुंबीयांनी त्यांना जिंतूरच्या शासकीय रुग्णालयात दाखल केले; मात्र उपचारादरम्यान त्यांचा मृत्यू झाला. एका तरुणाने आरक्षणाच्या प्रश्नाशी जोडून जीवन संपवण्याचा निर्णय घेतल्याची घटना अत्यंत गंभीर आहे. मात्र अशा मृत्यूमागील कारणांबाबत निष्कर्ष काढण्यापूर्वी पोलिस तपास आणि वैद्यकीय नोंदी महत्त्वाच्या ठरतील.

आरक्षणाचा प्रश्न वर्षानुवर्षे प्रलंबित ठेवला जात असेल, तर त्यातून निर्माण होणारी सामाजिक अस्वस्थता सरकारने गांभीर्याने घेणे आवश्यक आहे. धोरणात्मक निर्णयाच्या विलंबाची किंमत समाजातील तरुणांना मोजावी लागू नये, हीच या घटनेची सर्वात मोठी शिकवण आहे.

सांगवी (शेअर मार्केट व फॉरेक्स ट्रेडिंग फसवणूक)

दरमहा १०% परताव्याचे आमिष दाखवून महिलेला २१ लाखांचा गंडा; सांगवीत एकाच कुटुंबातील तिघांवर गुन्हा दाखल!

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
पिंपरी-चिंचवड : प्रतिनिधी

शेअर मार्केट आणि फॉरेक्स ट्रेडिंगमध्ये पैसे गुंतवण्यास दरमहा तब्बल १० टक्के नफा मिळवून देण्याचे आमिष दाखवून एका ४१ वर्षीय गृहिणीची २१ लाख ३७ हजार ०४४ रुपयांची आर्थिक फसवणूक केल्याचा धक्कादायक प्रकार समोर आला आहे. याप्रकरणी सांगवी पोलीस ठाण्यात बाजीराव विलास पाटील (वय ४८), एका ४४ वर्षीय महिला आरोपी आणि सर्वेश बाजीराव पाटील (वय १८, सर्व रा. पिंपळे गुरव) यांच्या विरोधात गुन्हा दाखल करण्यात आला आहे.

मिळाले या माहितीनुसार, १ फेब्रुवारी २०२४ पासून आरोपींनी फिर्यादी महिलेचा विश्वास संपादन करण्यासाठी सुरुवातीला काही प्रमाणात परतावा (नफा) दिला. त्यानंतर वेळोवेळी

ऑनलाइन व रोख स्वरूपात घेतलेली २१ लाखांहून अधिक रक्कम व नफा परत न करता त्यांची फसवणूक केली. याप्रकरणी सहायक पोलीस निरीक्षक पाटील पुढील तपास करत आहेत. चाकण (मंगळसूत्र चोरी / हातचलाखीने फसवणूक) ‘आम्ही सोनार आहोत’ सांगून महिलेचे मंगळसूत्र तपासण्याच्या बहाण्याने पळवले; चाकण-शिरापुर रस्त्यावरील धक्कादायक घटना!

चाकण : ‘आम्ही सोनार आहोत, तुमचे मंगळसूत्र खरे की खोटे ते तपासून देतो’ असा बहाणा करून दोन भामट्यांनी ५० वर्षीय महिलेचे ४० हजार रुपये किमतीचे सोन्याचे मंगळसूत्र हातचलाखीने लंपास-शेकल करून आरोपींना-शिरापुर रस्त्यावरील गुस्माऊली पेट्रोल पंपासमोर, ‘येथे २ कूपा की स्टॉल’ नथ १० ऑक्टोबर रोजी सायंकाळी घडली.

काळ्या रंगाचे जॅकेट घालून दुचाकीवरून आलेल्या अंदाजे २५ ते ३० वयोगटातील दोन अनोळखी इसमांनी महिलेचा विश्वास संपादन केला. त्यानंतर गळ्यातील ८ ग्रॅम वजनाचे सोन्याचे मंगळसूत्र (काळे मणी, सोन्याचे मणी व दोन वाट्या असलेले) हातात घेऊन ते परत न देता पळ काढला. त्यांनी चाकण पोलीस ठाण्यात फसवणुकीचा गुन्हा दाखल झाला असून पोलीस उपनिरीक्षक नरवडे अधिक तपास करत आहेत. पिंपरी (पार्किंगवरून मारहाण व फ्रॅक्चर) डी. वाय. पाटील हॉस्पिटलच्या पार्किंगमध्ये कारवरून राडा; ६४ वर्षीय ज्येष्ठाला बेदम मारहाण करत हात फ्रॅक्चर केला, दोघांना अटक!

पिंपरी : पिंपरी येथील डी. वाय. पाटील हॉस्पिटलच्या पार्किंग इमारतीच्या सहाव्या मजल्यावर गाडी पार्किंग

करण्याच्या किरकोळ कारणावरून ६४ वर्षीय नोकरदाराला लाथाबुक्क्यांनी व कचऱ्याच्या डब्याने बेदम मारहाण करण्यात आल्याची घटना घडली. या मारहाणीत फिर्यादी ज्येष्ठ नागरिकाच्या उजव्या हाताचे हाड फ्रॅक्चर झाले असून त्यांच्या डोक्यावर व पाठीवर गंभीर दुखापत झाली आहे. याप्रकरणी संत तुकारामनगर पोलीस ठाण्यात तत्पर कारवाई करत आकाश भगवान कळमकर (वय ३०) आणि आकाश नानासो जाधव (वय २३, दोघे रा. चिखली गावठाण, हवेली) या दोघांना अटक केली आहे. आरोपींनी फिर्यादी विजय शिवीगाळ करत मारहाण केली आणि पार्किंगमधील कचऱ्याच्या डब्याने डोक्यात प्रहार केला. या गुन्ह्याचा पुढील तपास पोलीस उपनिरीक्षक गणेश आटवे करत आहेत.

सा रांश वृत्त

वडा-सांवरमधे आढळते
झुरळ..! वडा-सांवारमधे झुरळ
आढळल्याची ग्राहकाची तक्रार

■ पुणे : प्रतिनिधी
दोले पाटील रस्त्यावरील रुबी हॉल विलिनिकजवळील 'श्री स्वामी समर्थ फूड' या स्नॅक्स सेंटरमध्ये नाश्ता करतांना वडा-सांवारच्या प्लेटमध्ये झुरळ आढळल्याची तक्रार ग्राहकाने केली आहे. या गंभीर घटनेनंतरही 'एखादा कीटक आढळला तर असं काय झालं?' असे असंवेदनशील आणि बेजबाबदार उत्तर देणाऱ्या हॉटेल मालकाच्या मुजोर वृत्तीमुळे नागरिकांमधून प्रचंड संताप व्यक्त केला जात आहे. या प्रकारामुळे खाद्यपदार्थांच्या स्वच्छतेबाबत प्रश्न उपस्थित झाला आहे.
तळेगाव येथून वडिलांच्या उपचारासाठी रुबी हॉल विलिनिकमध्ये आलेले डॉ. संकेत राक्षे नाश्ता करण्यासाठी या ठिकाणी गेले होते. त्यांनी वडा-सांवारची ऑर्डर दिल्यानंतर खाताना वड्यात झुरळ आढळल्याचे त्यांच्या निदर्शनास आले, असा त्यांचा दावा आहे. याबाबत त्यांनी कर्मचाऱ्यांकडे विचारणा केली असता, 'चुक झाली, थांबा मालकाला बोलावतो,' असे सांगण्यात आल्याचे राक्षे यांनी म्हटले आहे. दरम्यान, रुग्णालयातून तातडीने बोलावणे आल्याने ते तेथून निघून गेले. घटनेची माहिती मिळाल्यानंतर करण्यात आलेल्या पाहणीत खाद्यपदार्थ तयार करण्याच्या ठिकाणी स्वच्छतेबाबत काही बाबी निदर्शनास आल्याचा दावा करण्यात आला. याबाबत संबंधित विभागाकडून अधिकृत तपासणी किंवा अहवालाची माहिती उपलब्ध झालेली नाही. दरम्यान, रुग्णालय परिसरातील खाद्यपदार्थांच्या ठिकाणी स्वच्छतेचे नियम पाळले जातात का, याची संबंधित विभागाने तपासणी करावी, अशी मागणी नागरिकांकडून करण्यात येत आहे.
कीटक आला तर काय झालं? या प्रकरणी हॉटेल चालक लोकांचे आवारे याच्याशी संपर्क साधता असता, त्यांनी कोणतीही दिवागिरी बाळगण्याची अत्यंत उडवाउडवीची आणि बेजबाबदार उतरे दिली. "चुकून झुरळ वड्यात आहे. एखादा कीटक आला तर काय झालं? आम्ही झालेल्या प्रकाराबद्दल दिवागिरी व्यक्त करतो,"

गावडेवाडीत बिबट्याचा पोल्ट्री फार्मवर हल्ला; 3०० कोंबड्या ठार

पोल्ट्री व्यावसायिकाचे मोठे नुकसान; ऊसाच्या शेतात बिबट्याचा वावर असल्याची शक्यता

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
मंचर । प्रतिनिधी
आंबेगाव तालुक्यातील गावडेवाडी येथे बिबट्याने पोल्ट्री फार्मवर हल्ला करून सुमारे ३०० कोंबड्या ठार केल्याची घटना रविवारी (दि. ४) मध्यरात्री साडेबारा वाजण्याच्या सुमारास घडली. या घटनेमुळे पोल्ट्री व्यावसायिकाचे मोठे आर्थिक नुकसान झाले असून, परिसरातील नागरिकांमध्ये भीतीचे वातावरण निर्माण झाले आहे.
गावडेवाडी येथील प्रवीण वायाळ यांच्या पोल्ट्री

फार्ममध्ये बिबट्याने प्रवेश करून कोंबड्यांवर हल्ला केला. पोल्ट्री फार्मभोवती लावण्यात आलेली जाळी कमकुवत असल्याने बिबट्याने ती तोडून आत प्रवेश केल्याचे शक्यता आहेत. हल्ल्यात सुमारे ३०० कोंबड्या मृत्युमुखी पडल्या.
पोल्ट्री फार्मच्या लगतच ऊसाचे पीक असून, या परिसरात बिबट्याचा वावर असल्याची शक्यता व्यक्त करण्यात येत आहे. घटनास्थळी बिबट्याच्या पायाचे ठसे (पगमार्क) आढळून

शेतकरी, पशुपालक आणि नागरिकांमध्ये चिंता वाढली आहे. ऊसाचे क्षेत्र बिबट्याला अधिवास रात्रीच्या वेळी विशेष

खबरदारी घेण्याची गरज निर्माण झाली आहे. वनविभागाकडून पंचनामा घटनेची माहिती मिळताच वनविभागाच्या कर्मचाऱ्यांनी घटनास्थळी पाहणी करून मृत कोंबड्यांचा पंचनामा केला. नियमानुसार नुकसानभरपाईची कार्यवाही सुरू करण्यात आली आहे. तसेच परिसरात बिबट्याचा वावर असल्याचे आढळल्यास त्याच्या हालचालींवर लक्ष ठेवून आवश्यक उपाययोजना करण्याची कार्यवाही वनविभागाकडून केली जाणार आहे.
पोल्ट्री फार्मच्या सुरक्षेचा प्रश्न बिबट्याच्या हल्ल्यामुळे पोल्ट्री फार्मच्या सुरक्षेचा प्रश्न पुन्हा ऐरणीवर आला आहे. बिबट्याचा वावर असलेल्या भागातील पोल्ट्री व्यावसायिकांनी मजबूत जाळी, सुरक्षित कुंपण आणि रात्रीच्या वेळी प्रकाशयंत्रणा यांसह आवश्यक खबरदारी घेण्याची गरज आहे.
गावडेवाडी परिसरातील बिबट्याचा वावर लक्षात घेऊन वनविभागाने गरस्त वाढवून आवश्यक उपाययोजना कराव्यात, अशी मागणी नागरिकांकडून होत आहे.

धामणीचे सुपुत्र किरण जाधव यांचा ग्रामस्थांच्या वतीने सन्मान

१७ वर्षांच्या सैन्यसेवेनंतर मायभूमीत परतले; ढोल-ताशांच्या गजरात जल्लोषात मिरवणूक

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
लोणी-धामणी : प्रतिनिधी
धामणी (ता. आंबेगाव) येथील सुपुत्र किरण दत्तात्रय जाधव यांनी भारतीय सैन्यदलात तब्बल १७ वर्षे देशसेवा बजावल्यानंतर नायक पदावरून सेवानिवृत्ती घेत मायभूमीत पुनरागमन केले. यानिमित्त ग्रामस्थांच्या वतीने त्यांची ढोल-ताशांच्या गजरात जल्लोषात मिरवणूक काढून नागरी सत्कार करण्यात आला.
सर्वसामान्य शेतकरी कुटुंबातील किरण जाधव यांनी बारावीचे शिक्षण पूर्ण केल्यानंतर सैन्यदलात भरती होण्याचा निर्णय घेतला. सप्टेंबर २००९ मध्ये ते भारतीय सैन्यदलात जवान म्हणून दाखल झाले. सेवाकाळात त्यांनी जम्मू-काश्मीर, मध्य प्रदेश, डेहराडून, मिझोराम तसेच पंजाबमधील जालंधर

आदी विविध ठिकाणी देशसेवा बजावली. १७ वर्षांची प्रदीर्घ आणि समर्पित सेवा पूर्ण करून ते निवृत्तीनंतर आपल्या गावात परतले. त्याच्या आगमनाचे ग्रामस्थांनी उत्स्फूर्त स्वागत केले. ढोल-ताशांच्या गजरात वाजतगाजत मिरवणूक काढून गावकऱ्यांनी त्याच्या देशसेवेचा गौरव केला.
यावेळी राष्ट्रवादी काँग्रेसचे जिल्हाध्यक्ष देवदत्त निकम, पंचायत समिती सदस्या अंकिता वाळुंज, पंचायत समितीचे माजी सदस्य रवींद्र करंजखेले आणि सरपंच प्रतीक्षा जाधव यांच्या हस्ते किरण जाधव, त्यांच्या पत्नी

लोणीत खडी क्रशरविरोधात ग्रामस्थांचे सोमवारपासून आमरण उपोषण

पुरावे सादर करूनही कारवाई होत नसल्याचा ग्रामस्थांचा आरोप; प्रशासनाच्या भूमिकेविरोधात संताप

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
लोणी-धामणी : प्रतिनिधी
लोणी (ता. आंबेगाव) येथे सुरू असलेल्या कथित बेकायदेशीर खडी क्रशरविरोधात ग्रामस्थांनी आक्रमक भूमिका घेतली असून, सोमवार (दि. ५) पासून ग्रामपंचायत कार्यालयासमोर आमरण उपोषण करण्याचा निर्णय घेतला आहे. संबंधित प्रशासनिक अधिकाऱ्यांकडे आवश्यक कागदपत्रे व पुरावे सादर करूनही ठोस कारवाई झालेली नसल्याचा आरोप बाधित शेतकरी व ग्रामस्थांनी केला आहे.
लोणी गावातील खडी क्रशर तात्काळ बंद करावेत, कथित बेकायदा उत्खननाच्या प्रकरणांची चौकशी करून दोषींवर कारवाई करावी, तसेच नियमबाह्य पायथ्या परवानग्या मिळवल्या असल्यास

त्या रद्द कराव्यात, अशा ग्रामस्थांच्या प्रमुख मागण्या आहेत.
ग्रामस्थांच्या संबंधित दस्तऐवज व पुरावे सादर करण्यात आले आहेत. मात्र, अद्याप अपेक्षित ठोस कारवाई झालेली नसल्याने ग्रामस्थांमध्ये नाराजी वाढली आहे.
दरम्यान, सोमवारपासून होणाऱ्या आमरण उपोषणात बाधित शेतकरी तसेच मोठ्या संख्येने ग्रामस्थ सहभागी होणार असल्याचे आयोजकांकडून सांगण्यात आले आहे. या आंदोलनाच्या पार्श्वभूमीवर प्रशासन आता कोणती भूमिका घेते आणि संबंधित प्रकरणाची चौकशी करून काय कारवाई करते, याकडे ग्रामस्थांचे लक्ष लागले आहे.

बीडची ओळख आता कोणामुळे? राम शिंदेंची मार्मिक टिप्पणी

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
बीड । प्रतिनिधी
पूर्वी केशरकाकू क्षीरसागर, प्रमोद महाजन आणि गोपीनाथ मुंडे यांच्या कार्यामुळे बीड जिल्ह्याची देशभर ओळख होती. मात्र आता जिल्ह्याची ओळख कोणामुळे आहे. हे सांगणे कठीण झाले आहे, अशी मार्मिक टिप्पणी विधान परिषदेचे अध्यक्ष प्रा. राम शिंदे यांनी केली. नेत्यांची संख्या वाढली असली, तरी त्याच प्रमाणात जिल्ह्याची व्यापक ओळख निर्माण करणारे नेतृत्व दिसते का,

असा अप्रत्यक्ष सवाल त्यांनी उपस्थित केला. माजी खासदार स्व. केशरकाकू क्षीरसागर यांच्या विसाव्या स्मृतिदिनानिमित्त काकू-नाना प्रतिष्ठानतर्फे आयोजित अभिवादन कार्यक्रमात ते बोलत होते. यावेळी क्षीरसागर कुटुंबीय भावुक झाले.
केशरकाकूंनी बीडच्या विकासासाठी रेल्वे, शैक्षणिक संस्था, दूरदर्शन आणि आकाशवाणी केंद्रासाठी सातत्याने पाठपुरावा केला, अशी आवण घेविध मान्यवरांनी व्यक्त केली.

केंद्रीय राज्यमंत्री टोकण साहू यांनी केशरकाकूंनी देशभरातील साहू समाजाला संघटित करण्यासाठी केलेल्या कार्याचे कौतुक केले. बीडच्या विकासाशी संबंधित प्रश्नांना प्राधान्य देण्याचे आश्वासन त्यांनी दिले. प्रा. शिंदे यांनी बीडच्या अकराही तालुक्यांची पाण्याची गरज भागवण्यासाठी सुमारे ५५ टीएमसी पाणी आणण्याच्या प्रयत्नांचा उल्लेख केला. माजी मंत्री जयदत्त क्षीरसागर यांनी बीडच्या जनतेशी असलेले कुटुंबाचे ऋणानुबंध कायम असल्याचे सांगितले.

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
पुणे : प्रतिनिधी
मतदार याद्यांच्या विशेष सखोल पुनरीक्षण मोहिमेतर्गत २००२ च्या यादीशी जुळणी न झालेल्या पत्ते आणि नावात दुरुस्ती असलेल्यांना नोटिसा बजावण्यात आल्या आहेत. मात्र, नोटीस प्राप्त झालेल्या मतदारांना सुनावणीसाठी प्रत्यक्ष उपस्थित राहण्याची आवश्यकता नाही. अपवादात्मक परिस्थितीत निवडणूक नोंदणी अधिकाऱ्यांच्या निर्णयानुसार सुनावणी घेण्यात येईल आणि ती शक्यतो ऑनलाईन पद्धतीने घेण्यात

अपवादात्मक परिस्थितीत मतदारांची सुनावणी ऑनलाईन, जिल्हाधिकारी जितेंद्र डुडी यांची माहिती

येणार आहे. आवश्यक असल्यास मतदाराच्या वतीने कुटुंबातील कोणताही प्रौढ सदस्य सुनावणीस उपस्थित राहू शकणार आहे. अशी माहिती जिल्हाधिकारी जितेंद्र डुडी यांनी दिली.
रात्रीच्या निवाऱ्यांमध्ये राहणारे नागरिक, कामगार, गरीब, बेघर तसेच इतर गरजू मतदारांसाठी जिल्हा निवडणूक अधिकाऱ्यांनी आवश्यकतेनुसार पुरेशा संख्येने मदत कक्ष सुरू करावेत अथवा विशेष शिबिरे आयोजित करावीत. दरम्यान, दावे व हरकती दाखल करण्यासाठी १२ ऑक्टोबरपर्यंत

मुदतवाढ दिली आहे, असेही त्यांनी सांगितले.
चार दिवस विशेष शिबिरे वाढीव कालावधीत कोणताही पात्र मतदार नोंदणीपासून वंचित राहू नये, यासाठी ३, ४, ५० आणि ११ ऑक्टोबर रोजी जिल्ह्यातील सर्व मतदान केंद्रांवर विशेष शिबिरांचे आयोजन करण्यात येणार आहे. या शिबिरांमध्ये संबंधित बीएलओ उपस्थित राहतील. प्रारूप मतदार यादीत नावाची पडताळणी, नवीन मतदार नोंदणीसाठी नमुना ६, मतदार यादीतील तपशीलात दुरुस्तीसाठी नमुना ८ तसेच नोंटीस प्राप्त

माहितीसाठी १९५० या टोल-फ्री क्रमांकावर संपर्क साधता येईल. महाविद्यालयांमध्ये ५ ते ९ ऑक्टोबरदरम्यान नोंदणी कनिष्ठ व वरिष्ठ महाविद्यालयांमध्ये ५ ते ९ ऑक्टोबर या कालावधीत पात्र विद्यार्थ्यांची ऑनलाईन मतदार नोंदणी करण्यात येणार आहे. तसेच औद्योगिक आस्थापना, कंपन्या, कारखाने आणि विविध संस्थांमधील पात्र नागरिकांची मतदार नोंदणी वाढविण्यासाठी १२ ऑक्टोबरपर्यंत मतदार जागृती व विशेष नोंदणी उपक्रम राबविण्यात येणार आहे.

१५ वर्षांपासून मागणी प्रलंबित; प्रवासी संघटनेचे अध्यक्ष विजय खोमणे यांचा राज्यत्यापी आंदोलनाचा इशारा

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
पुनर्र : प्रतिनिधी
महाराष्ट्रातील प्रख्यात तीर्थक्षेत्र श्रीक्षेत्र जेजुरीच्या ऐतिहासिक रेल्वे स्थानकावर लांब पल्ल्यांच्या रेल्वे गाड्यांना थांबा मिळावा, या मागणीसाठी गेल्या १५ वर्षांपासून पाठपुरावा करूनही रेल्वे प्रशासनाकडून ठोस निर्णय होत नसल्याने प्रवासी संघटना आक्रमक झाली आहे. येत्या सोमवती अमावस्या यात्रेपूर्वी मावणी मान्य न झाल्यास मोठ्या प्रमाणावर राज्यव्यापी रेल रोको आंदोलन छेडण्यात येईल, असा इशारा प्रवासी संघटनेचे अध्यक्ष विजय खोमणे यांनी दिला आहे.
श्रीक्षेत्र जेजुरी येथे खंडोबा देवाच्या दर्शनासाठी देश-विदेशातून लाखो भाविक, पर्यटक आणि भक्त येत असतात. जेजुरी पंचक्रोशीतील ऐतिहासिक, धार्मिक

आणि निसर्गरम्य पर्यटनस्थळांचे महत्त्व, औद्योगिक वसाहतीचा विस्तार तसेच भविष्यात प्रस्तावित विमानतळाच्या पार्श्वभूमीवर जेजुरी रेल्वे स्थानकाला विशेष महत्त्व प्राप्त झाले आहे. पुणे-कोल्हापूर रेल्वे मार्गावरील मध्यवर्ती आणि ब्रिटिशकालीन असलेल्या या स्थानकावरून धावणाऱ्या लांब पल्ल्याच्या गाड्यांना थांबा मिळावा, यासाठी प्रवासी संघटनेने वारंवार निवेदने आणि विनंती अर्ज सादर केले. मात्र, प्रत्येक वेळी आश्वासनांपलीकडे काहीच हाती आले नसल्याचा आरोप संघटनेने केला आहे.श्रीक्षेत्र जेजुरी येथे खंडोबा देवाच्या दर्शनासाठी देश-विदेशातून लाखो भाविक, पर्यटक आणि भक्त येत असतात. जेजुरी पंचक्रोशीतील ऐतिहासिक, धार्मिक

महत्त्व, औद्योगिक वसाहतीचा विस्तार तसेच भविष्यात प्रस्तावित विमानतळाच्या पार्श्वभूमीवर जेजुरी रेल्वे स्थानकाला विशेष महत्त्व प्राप्त झाले आहे. पुणे-कोल्हापूर रेल्वे मार्गावरील मध्यवर्ती आणि ब्रिटिशकालीन असलेल्या या स्थानकावरून धावणाऱ्या लांब पल्ल्याच्या गाड्यांना थांबा मिळावा, यासाठी प्रवासी संघटनेने वारंवार निवेदने आणि विनंती अर्ज सादर केले. मात्र, प्रत्येक वेळी आश्वासनांपलीकडे काहीच हाती आले नसल्याचा आरोप संघटनेने केला आहे.
सध्या रेल्वे प्रशासनाकडून जेजुरी स्थानकावर विविध सोयी-सुविधांची कामे सुरू असली, तरी ती अत्यंत संघर्षातून होत असल्याने प्रवाशांमध्ये नाराजी आहे. दरम्यान, सासाहिक

दर्शन एक्सप्रेस आणि बिकानेर एक्सप्रेसला जेजुरी येथे थांबा देण्यात आला असून, या गाड्यांना प्रवाशांचा चांगला प्रतिसाद मिळत आहे. मात्र, मुंबईकडे जाणाऱ्या आणि अनियमित वेळापत्रकामुळे प्रवाशांची गैरसोय करणाऱ्या गाड्यांमुळे भाविक, व्यावसायिक, औद्योगिक क्षेत्रातील कर्मचारी आणि सामान्य नागरिकांना मोठी कसरत करावी लागत आहे.वंदे भारतचा थांबा जेजुरीला का नाही? नुकताच जेजुरीच्या जवळील सातारा जिल्ह्यातील लोणद येथे वंदे भारत एक्सप्रेसला थांबा देण्यात आला. मात्र, राज्यातील प्रमुख तीर्थक्षेत्र आणि मोठी औद्योगिक वसाहत असलेल्या जेजुरीला या गाडीचा थांब्यापासून वगळण्यात आल्याने प्रवासी संघटनेने तीव्र नाराजी

व्यक्त केली आहे. काही राजकीय हालचालींमुळे जेजुरीचा थांबा रद्द झाल्याचा आरोपही संघटनेच्या कार्यकर्त्यांनी केला आहे.
गोवा एक्सप्रेस (अप-डाऊन), महालक्ष्मी एक्सप्रेस (अप-डाऊन), संपर्क क्रांती एक्सप्रेस, चंदीगड एक्सप्रेस, एलटीटी-बेंगळुरू, म्हासूर आणि अजमेर एक्सप्रेस यांसह अन्य महत्वाच्या लांब पल्ल्याच्या गाड्यांना जेजुरी येथे अधिकृत थांबा मिळावा, अशी मागणी करण्यात आली आहे. गेल्या वर्षीही रेल रोको आंदोलनाचा इशारा दिल्यानंतर रेल्वे प्रशासनाकडून थांबा देण्याबाबत आश्वासन देण्यात आले होते. मात्र, वर्ष उलटूनही प्रत्यक्ष कार्यवाही झालेली नसल्याने प्रवासी संघटनेने आता निर्णायक भूमिका घेतली आहे.

मोठ्या संख्येने कार्यकर्ते येतात. गर्दीमुळे उपचार प्रक्रियेला काही वेळ लागल्यास कर्मचाऱ्यांना जाब विचारला जातो. एखाद्या कर्मचाऱ्याला लोकप्रतिनिधींशी ओळख पटली नाही, तर 'मला पाहून खुर्चीवरून उठला का नाही?' अशा कारणावरूनही दमबाजी आणि शिवीगाळ केली जात असल्याचे कर्मचाऱ्यांचे म्हणणे आहे. दुसरीकडे, महापालिका रुग्णालयांमध्ये 'ओळखीशिवाय काम होत नाही' अशी भावना रुग्ण आणि त्यांच्या नातेवाईकांमध्ये निर्माण होत असल्याचा दावा काही राजकीय कार्यकर्ते करत आहेत. ओळख असलेल्या रुग्णांच्या उपचारासाठी तत्परता दाखविली जाते, तर ओळख नसलेल्या रुग्णांना उपचारासाठी प्रतीक्षा करावी लागते, असा आरोप केला जात आहे. विशेषतः 'वायसीएम'चा आपत्कालीन विभागात अशा प्रकारचे अनेक अनुभव येत

असल्याचे काही कार्यकर्त्यांचे म्हणणे आहे. महापालिकेतील १२८ नगरसेवकांसह अनेक माजी नगरसेवकांचे कार्यकर्ते ही रुग्णालयात रुबाव दाखवत असल्याचे कर्मचाऱ्यांचे म्हणणे आहे. दहा-पंधरा वर्षांपूर्वी नगरसेवक राहिलेल्या काही व्यक्ती आजही नगरसेवक असल्याप्रमाणे वागत असल्याचा आरोप आहे. महिला नगरसेवकांचे काही पतीही स्वतः नगरसेवक असल्याच्या थाटात कर्मचाऱ्यांवर दबाव टाकात, अशी तक्रार आहे. आपत्कालीन विभागात गंभीर रुग्णांना प्राधान्यक्रमानुसार उपचार देणे आवश्यक असताना राजकीय दबावांमुळे वातावरण बिघडत असल्याची कर्मचाऱ्यांची व्यथा आहे. त्यामुळे रुग्णसेवा सुरळीत ठेवण्यासाठी प्रशासनाने कर्मचाऱ्या आणि रुग्णांच्या तक्रारींची दखल घेऊन स्पष्ट कार्यपद्धती निश्चित करण्याची मागणी होत आहे.

सारंश वृत्त

भाजपचे दोन राज्यसभा उमेदवार जाहीर! उत्तराखंडमधून दिनेश आर्य, पश्चिम बंगालमधून रुक्मिणी मल्लिक; १६ ऑक्टोबरला मतदान

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र नवी दिल्ली । प्रतिनिधी र । ज य स भ । निवडणुकीसाठी भाजपने दोन उमेदवारांची घोषणा केली आहे. उत्तराखंडमधून दिनेश आर्य आणि पश्चिम बंगालमधून अभिनेत्री रुक्मिणी मल्लिक यांना पक्षाने उमेदवारी दिली आहे. रुक्मिणी मल्लिक या 'कोयल मल्लिक' या नावाने बंगाली चित्रपटसृष्टीत परिचित असून त्या यापूर्वी तृणमूल कांग्रेसशी संबंधित होत्या.

उत्तराखंड मधील दिनेश आर्य हे भाजपच्या संघटनेशी दीर्घकाळ जोडलेले असून तळागाळात सक्रिय असलेले नेते म्हणून त्यांची ओळख आहे. राज्यसभेच्या एकूण १२ जागांसाठी निवडणूक होणार आहे. यामध्ये उत्तर प्रदेशातील १०, उत्तराखंड आणि पश्चिम बंगालमधील प्रत्येकी एका जागेचा समावेश आहे. १६ ऑक्टोबरला मतदान आणि मतमोजणी होणार आहे.

राज्यसभेतील एकूण २४५ जागांपैकी सध्या २४२ जागा भरलेल्या असून तीन जागा रिक्त आहेत. भाजपकडे सध्या ११६ सदस्य असल्याचे सांगितले जाते.

पश्चिम बंगालमध्ये अभिनेत्रीला उमेदवारी देण्याचा निर्णय राजकीयदृष्ट्या महत्वाचा मानला जात आहे. मात्र उमेदवार निवडताना स्थानिक राजकीय समीकरणे, संघटनात्मक ताकद आणि आगामी राजकारणाचा विचार किती झाला, याची चर्चा आता सुरू झाली आहे.

फ्लायदुबई विमानातील सुरक्षा भेदली कशी ?

पायलटची नावे, राष्ट्रीयत्वाची माहिती दिल्यानंतरही हल्ल्याचा प्रयत्न; विमान सुरक्षेवर गंभीर प्रश्न

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र तेल अवीव । प्रतिनिधी इस्रायलला जाणाऱ्या फ्लायदुबईच्या विमानावर पायलटनेच ताबा मिळवून ते विमान कोसळवण्याचा प्रयत्न केल्याच्या घटनेने आंतरराष्ट्रीय विमान सुरक्षा व्यवस्थेला हादरा दिला आहे. या घटनेचा तपास सुरू असतानाच संयुक्त अरब अमिरातीने संबंधित विमानातील

प्रवासी आणि कर्मचाऱ्यांची यादी इस्रायलला आधीच दिली होती, अशी माहिती प्रादेशिक अधिकाऱ्यांनी रविवारी दिली. या यादीत पायलटची नावे आणि त्यांचे राष्ट्रीयत्व यासह महत्वाची माहिती असल्याचे सांगण्यात येत आहे. मात्र, प्रश्न याच ठिकाणी अधिक गंभीर बनतो जर विमानातील कर्मचाऱ्यांची माहिती सुरक्षा यंत्रणांकडे

अधिकाऱ्यांनी म्हटले आहे. मात्र नेमकी चूक कुठे झाली, कोणत्या स्तरावर सुरक्षा यंत्रणा अपयशी ठरली आणि विमानातील इतर

प्रयत्न म्हणून पाहता येणार नाही. विमानतळावरील तपासणीपासून विमानातील कॉकपिटच्या सुरक्षेपर्यंत संपूर्ण यंत्रणेची परिणामकारकता आता प्रश्नांकित झाली आहे. प्रवाशांची माहिती आधीच शेअर केली जात असताना संभाव्य धोका ओळखण्यात अपयश आले असेल, तर माहितीची देवाणघेवाण पुरेशी आहे की तिचे विश्लेषण

आणि त्यावर तातडीने कारवाई करण्याची क्षमता अधिक महत्वाची आहे. हा प्रश्नही पुढे येतो. तपास पूर्ण होण्यापूर्वी निष्कर्ष काढणे घाईचे ठरेल. मात्र प्राथमिक माहितीतून समोर आलेल्या सुरक्षा त्रुटीकडे दुर्लक्ष करणे त्याहून धोकादायक ठरू शकते. विमान सुरक्षेतील एका छोट्याशा त्रुटीची किंमत शेकडो जीवांना मोजावी लागू शकते.

देणगी गैरव्यवहारानंतर राम मंदिरात ‘चारित्र्य तपासणी’!

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र अयोध्या । प्रतिनिधी अयोध्येतील प्रभू श्रीराम मंदिरातील देणगी गैरव्यवहाराच्या प्रकरणानंतर श्रीराम जन्मभूमी तीर्थक्षेत्र ट्रस्टने आता मंदिरातील कर्मचाऱ्यांची शंभर टक्के पडताळणी करण्याचा निर्णय घेतला आहे. पोलिसांकडून चारित्र्य प्रमाणपत्र घेण्यासोबतच कर्मचाऱ्यांच्या कुटुंबीय आणि नातेवाईकांची माहितीही मागवण्यात आली आहे.

देणगीच्या व्यवहारात गैरप्रकार झाल्याचा आरोप असताना मंदिर प्रशासनाने सुरक्षेपासून आर्थिक व्यवहारापर्यंत संपूर्ण यंत्रणेची छाननी सुरू केली आहे. आतापर्यंत या प्रकरणात आठ जणांना अटक करण्यात आली असून ते कोठडीत आहेत. त्यांच्याविरोधात तब्बल ७० हजार पानांचे आरोपपत्र दाखल करण्यात आल्याचे सांगण्यात येते. भविष्यात मंदिरातील आर्थिक किंवा प्रशासकीय गैरव्यवहाराला आळा घालण्यासाठी कर्मचारी निवड आणि पडताळणीची प्रक्रिया अधिक कठोर करण्याचा ट्रस्टचा प्रयत्न आहे. मात्र, गैरव्यवहार झाल्यानंतरच सुरक्षा आणि

रशिया-युक्रेन युद्धावर भारत आता ‘फक्त मध्यस्थ’ नाही!

जयशंकरांचा स्पष्ट इशारा; संवादासाठी भारताची भूमिका ‘वकिलीपलीकडे’

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र नवी दिल्ली । प्रतिनिधी रशिया-युक्रेन युद्धाच्या पार्श्वभूमीवर भारताने आपली भूमिका आता केवळ आवाहन आणि राजनैतिक वकिलीपुरती मर्यादित ठेवलेली नाही, असे परराष्ट्रमंत्री एस. जयशंकर यांनी रविवारी स्पष्ट केले. दिल्लीत झालेल्या म्युनिक लीडर्स मीटिंगमध्ये ‘नवी दिल्लीपासून नव्या गतीकडे’ उदयोन्मुख आणि मध्यम शक्तीमधील सहकार्यांच्या संधी’ या विषयावर बोलताना जयशंकर यांनी भारताच्या बदलत्या भूमिकेचे संकेत दिले. आम्हाला हा संघर्ष संपलेला पाहायचा आहे. त्यासाठी संवाद आणि राजनय आवश्यक आहे. असल्याचे जयशंकर यांनी

सांगितले. भारत गेल्या अनेक वर्षांपासून ही भूमिका मांडत असल्याचेही त्यांनी स्पष्ट केले. मात्र, अलीकडच्या काही महिन्यांत भारताची भूमिका ‘वकिलीपलीकडे’ गेल्याचे त्यांनी अधोरेखित केले. काळ्या समुद्रातील सुरक्षितता आणि धान्य निर्यात करारांसारख्या मुद्द्यांवरही भारत अधिक सक्रिय होत असल्याचे जयशंकर यांच्या वक्तव्यातून स्पष्ट झाले.

आणि त्यापूर्वीचा सोव्हिएत संघ भारताच्या पाठीशी उभा राहिला, असे त्यांनी नमूद केले. त्या काळात जगातील अनेक देशांनी भारताच्या शेजारील लष्करी राजवटीला पाठिंबा दिला होता, अशी आठवणही त्यांनी करून दिली. मात्र आजचे भू-राजकीय समीकरण बदलले आहे. त्यामुळे भारताला रशिया, युक्रेन, अमेरिका आणि युरोप यांच्याशी संबंध सांभाळत स्वतःची स्वतंत्र भूमिका अधिक प्रभावीपणे मांडावी लागत आहे. जयशंकर यांच्या वक्तव्यामुळे भारताची ‘संवाद आणि कूटनीती’ची भूमिका कायम असली, तरी आता ती अधिक सक्रिय आणि परिणामकारक करण्याचा प्रयत्न सुरू असल्याचे संकेत मिळाले आहेत.

चार वर्षांनंतर अग्निवीर योजनेची पहिली परीक्षा!

पहिली तुकडी सेवेतून बाहेर पडण्याच्या उंबरठ्यावर; लष्कर, नौदल, हवाई दलाकडून बदलांच्या शिफारशी

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र नवी दिल्ली । प्रतिनिधी केंद्र सरकारच्या महत्वाकांक्षी अग्निपथ योजनेची पहिली मोठी परीक्षा आता सुरू झाली आहे. योजनेअंतर्गत भरती झालेल्या पहिल्या अग्निवीर तुकडीचा चार वर्षांचा कार्यकाळ या महिन्याच्या अखेरीस पूर्ण होत आहे. त्याच पार्श्वभूमीवर

भारतीय लष्कर, नौदल आणि हवाई दलाने गेल्या चार वर्षांच्या अनुभवाच्या आधारे योजनेच्या अंमलबजावणीत सुधारणा करण्यासाठी संरक्षण मंत्रालयाच्या लष्करी व्यवहार विभागाकडे शिफारशी सादर केल्या आहेत. संरक्षण मंत्रालयातील वरिष्ठ अधिकाऱ्याने या शिफारशींची पुष्टी केली

असून, तिन्ही दलांच्या सूचनांचा समावेश असलेला अहवाल संक्षेप प्राधिकरणाकडे विचारासाठी पाठवण्यात आल्याचे सांगितले आहे. अग्निपथ योजनेत तरुण मनुष्यबळ वाढवण्यावर भर देण्यात आला. मात्र आता प्रत्यक्ष सेवेत चार वर्षांचा अनुभव घेतल्यानंतर तरुण सैन्यदल आणि अनुभवी

मनुष्यबळ यांच्यात समतोल कसा साधायचा, हा मूलभूत प्रश्न समोर आला आहे. ऑपरेशनल अनुभव, प्रशिक्षणावर झालेला खर्च, कौशल्याची सातत्यता आणि अनुभवी जवानांची गरज यांचा विचार करून तिन्ही दलांनी सुधारणा सुचवल्याचे समजते. यामुळे अग्निवीर

योजनेच्या मूळ रचनेवरच प्रश्न उपस्थित होतात. चार वर्षांची सेवा पूर्ण केल्यानंतर मोठ्या संख्येने प्रशिक्षित जवान बाहेर पडणार असतील, तर त्यांच्या अनुभवाचा सैन्याच्या दीर्घकालीन गरजांसाठी किती उपयोग होणार? दुसरीकडे, कमी कालावधीच्या सेवेमुळे तरुण मनुष्यबळाची उपलब्धता

वाढत असली, तरी युद्धसज्ज दलासाठी अनुभवी जवानांची सातत्यपूर्ण उपलब्धता किती महत्वाची आहे, याचीही आता कसोटी लागणार आहे. सरकारने अग्निपथ योजना लागू करताना तरुण, तंदुरुस्त आणि आधुनिक सैन्यदल उभारण्याचे उद्दिष्ट मांडले होते. मात्र पहिल्या तुकडीचा कार्यकाळ संपण्यापूर्वीच

दिल्लीतील विद्यार्थी आंदोलनात पोलिसांवर गंभीर आरोप!

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र नवी दिल्ली । वृत्तसंस्था दिल्लीतील विद्यार्थी आंदोलनादरम्यान पोलिसांच्या कारवाईवरून नवा वाद निर्माण झाला आहे. ऑल इंडिया स्टुडेंट्स असोसिएशनने (अखडअ) आपल्या अध्यक्ष नेहा यांना पोलिसांनी बेकायदेशीरपणे ताब्यात घेतल्याचा गंभीर आरोप केला आहे. रविवारी सायंकाळी जंतर-मंतर परिसरातून अज्ञात पुरुष पोलिस कर्मचाऱ्यांनी नेहाला खासगी वाहनातून घेऊन गेल्याचा दावा संघटनेने केला आहे. या प्रकरणी अखडअने

दिल्ली पोलिस आयुक्तांना पत्र लिहून नेहाची तातडीने सुटका करण्याची मागणी केली. ताब्यात घेतल्यानंतर तिचे ठिकाण सहकाऱ्यांना सांगण्यात आले नाही, असा आरोपही संघटनेने केला. त्यामुळे पोलिसांच्या कारवाईच्या पद्धतीवर आणि आंदोलकांच्या कायदेशीर अधिकारांवर गंभीर प्रश्न उपस्थित झाले आहेत.

दरम्यान, नेहाला नंतर नरेला औद्योगिक क्षेत्र पोलिस ठाण्यात नेण्यात आल्याची माहिती समोर आली. मात्र, तिचा मोबाईल फोन आणि बॅग परत करण्यात आलेली नसल्याचा

आरोप अखडअने केला आहे. या प्रकरणात पावले उचलण्यासाठी संघटनेने वकिलांचे पथक पोलिस ठाण्यात पाठवणार असल्याचे सांगितले आहे.

पावले उचलण्यासाठी संघटनेने वकिलांचे पथक पोलिस ठाण्यात पाठवणार असल्याचे सांगितले आहे.

पावले उचलण्यासाठी संघटनेने वकिलांचे पथक पोलिस ठाण्यात पाठवणार असल्याचे सांगितले आहे.

आंदोलनाच्या वेळी एखाद्या व्यक्तीला ताब्यात घेण्याची पोलिसांना कायदेशीर कारणे असू शकतात. मात्र, ताब्यात घेतलेल्या व्यक्तीला कुठे नेले, कोणत्या कारणासाठी कारवाई केली आणि तिच्या कुटुंबीय किंवा सहकाऱ्यांना माहिती का देण्यात आली नाही, हे प्रश्न अनुत्तरित राहिले तर कारवाईच्या पारदर्शकतेवर संशय निर्माण होणे स्वाभाविक आहे. विशेष म्हणजे, राजधानी दिल्लीतील आंदोलनांमध्ये पोलिस कारवाई आणि आंदोलकांच्या अधिकारांवरून

यापूर्वीही वाद निर्माण झाले आहेत. त्यामुळे या घटनेत पोलिसांनी नेहाला नेमक्या कोणत्या कारणावरून ताब्यात घेतले, तिचा फोन आणि वैयक्तिक सामान का परत करण्यात आले नाही आणि कारवाईची अधिकृत नोंद काय आहे, याबाबत पोलिसांचे स्पष्टीकरण महत्वाचे ठरणार आहे. आंदोलन दडपणे आणि कायद्याची अंमलबजावणी करणे यात स्पष्ट सीमारेषा असते. ती ओलांडली गेली का, याचे उत्तर आता दिल्ली पोलिसांना द्यावे लागणार आहे.

लव्हा झालं म्हणून अल्पवयीन मुलींवरील लैंगिक संबंध कायदेशीर होत नाहीत!

दिल्ली उच्च न्यायालयाचा स्पष्ट निर्वाळा; प्रौढ वयातील विवाहामुळे अल्पवयात घडलेल्या लैंगिक संबंधांना पूर्वलक्षी कायदेशीर मान्यता देता येणार नाही

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र नवी दिल्ली । प्रतिनिधी अल्पवयीन मुलींशी तिच्या अल्पवयात झालेल्या कथित लैंगिक संबंधांना नंतरच्या काळातील विवाहाचा आधार देऊन कायदेशीर ठरवता येणार नाही, असा अत्यंत महत्वाचा निर्वाळा दिल्ली उच्च न्यायालयाने दिला आहे. एखादी महिला आणि आरोपी यांनी ती प्रौढ झाल्यानंतर विवाह केला, तरी त्या विवाहामुळे तिच्या अल्पवयात घडलेल्या कथित लैंगिक संबंधांना मागील तारखेपासून कायदेशीर संमती

मिळत नाही, असे न्यायालयाने स्पष्ट केले. त्यामुळे विवाह, दीर्घकालीन संबंध किंवा नंतरची सहमती यांचा आधार घेऊन बाल लैंगिक अत्याचार संरक्षण कायद्यांतर्गत दाखल प्रकरण रद्द करता येणार नाही. हा संदेश या निर्णयाने स्पष्ट झाला आहे. न्यायमूर्ती संजीव नरुला यांनी एका प्रकरणात आरोपीविरुद्ध दाखल असलेले बाल लैंगिक अत्याचार संरक्षण कायद्याचे म्हणजेच ‘पोक्सो’ प्रकरण रद्द करण्यास नकार देताना ही निरीक्षणे नोंदवली.

आरोपीकडून असा युक्तिवाद करण्यात आला होता की, संबंधित महिला आता प्रौढ आहे आणि दोघांनी नंतर विवाह केला आहे. त्यामुळे त्यांच्यातील संबंध स्वेच्छेने होते आणि त्या पार्श्वभूमीवर फौजदारी कारवाई पुढे नेण्याची गरज नाही, असा दावा करण्यात आला. मात्र न्यायालयाने या युक्तिवादाने कायदेशीर मान्यता दिली नाही. कारण एखादी व्यक्ती अल्पवयीन असताना तिच्याकडून कायदेशीर संमती मिळू शकते का, हा प्रश्न त्या

वेळी लागू असलेल्या कायद्याच्या चौकटीत पाहता येतो. पुढील काळात ती व्यक्ती प्रौढ झाली, तिचे आरोपीशी लग्न झाले किंवा दोघांमध्ये दीर्घकाळ संबंध राहिले, तरी त्या नंतरच्या घटनांमुळे अल्पवयात घडलेल्या कथित कृत्याचे स्वरूप बदलत नाही. न्यायालयाने याच मुद्द्यावर एक महत्वाची कायदेशीर भूमिका मांडली. दीर्घकाळ टिकलेले नाते किंवा नंतर झालेले लग्न हे मागील काळातील कायदेशीर संमतीची जागा घेऊ शकत नाही. म्हणजेच

आजचे लग्न उद्याच्या नव्हे, तर कालच्या कथित गुन्ह्याला कायदेशीर संरक्षण देऊ शकत नाही. अल्पवयीन व्यक्तीच्या संरक्षणासाठी तयार करण्यात आलेल्या पोक्सो कायद्याचा मूलभूत हेतूच असा आहे की, मुलांच्या लैंगिक शोषणाला केवळ नातेसंबंध, विवाह किंवा सामाजिक स्वीकाराच्या नावाखाली दुर्लक्षित केले जाऊ नये. या निर्णयामुळे ‘लग्न झाले म्हणजे सर्व काही माफ’ अशा सामाजिक आणि कायदेशीर गैरसमजालाही मोठा धक्का बसतो.

विशेषतः अल्पवयीन मुली आणि आरोपी यांच्यात नंतर विवाह झाल्याच्या प्रकरणांमध्ये अनेकदा संपूर्ण प्रकरणाला कौटुंबिक किंवा वैयक्तिक नात्यांचा रंग देण्याचा प्रयत्न होतो. मात्र न्यायालयाने स्पष्ट केले आहे की, अल्पवयात घडलेल्या कथित लैंगिक कृत्याचे कायदेशीर परीक्षण त्या वेळच्या वयाच्या आणि लागू असलेल्या कायद्याच्या आधारेच होईल. त्याचवेळी या प्रकरणातील आरोप हे आरोपच असून, आरोपी दोषी असल्याचे या टप्प्यावर सिद्ध झालेले नाही.

पोक्सो प्रकरण रद्द करण्यास नकार देणे म्हणजे आरोपी दोषी ठरल्याचा निर्णय नव्हे. या प्रकरणातील पुरावे, साक्षे आणि इतर कायदेशीर बाबींचे परीक्षण पुढील न्यायालयीन प्रक्रियेत होणार आहे. मात्र दिल्ली उच्च न्यायालयाचा संदेश स्पष्ट आहे अल्पवयीन व्यक्तीच्या कथित लैंगिक शोषणावर नंतरचे लग्न, संबंध किंवा प्रौढ वयातील संमतीचा पडदा टाकता येणार नाही. कायदा अल्पवयात घडलेल्या कृत्याकडे त्या वेळच्या वास्तवाच्या आधारावरच पाहणार.

